

בס"ד

זעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

לפר' נח

ה'תש"פ

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית.
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא פר' נח

את-בניו ואת-ביתו אחריו ושמרו
דרך ה' לעשות צדקה ומשפט.

ואילו בנה, שם ותרח, הגם שהיו
צדיקים כנ"ל, לא ציוו את
תולדותיהם אחריהם. ואשר על כן
נכפל שמם, שכביכול תולדותיהם
ומעשיהם הטובים הם לעצמם.
לכן נכפל אלה תולדות נח נח, אלה
תולדות שם שם ואלה תולדות תרח
תרח. לעצמם ולא לדורותיהם. עד
שקם אברהם והנחיל לו ולדורותיו.

***

את שם את חם ואת יפת. (ו'י')

פירש רש"י (בסוף בראשית) והלא
יפת הוא הגדול. אלא בתחילה אתה
דורש את שהוא צדיק. והקשה השפתי
חכמים ולחשוב יפת לפני חם. ותירץ
בשם המהרש"ל שלא רצה להפסיק
בסדר התולדה.

ולעומקו של מקרא י"ל, שלכן אמר
יפת לבסוף, שאף שנראה צדיק יותר
מחם, הרי הוא קשה ממנו. ודורותיו
יוכיחו שרצו המתיוונים לשמד את
ישראל. והמתאיאו קשה מן ההורגו.

אלה תולדות נח נח איש צדיק
תמים היה בדרתיו וגו' (ו'ט')

אלה תולדות נח נח. יש ליתן טעם
מדוע נכפל שמו של נח. וכן של שם:
אלה תולדות שם שם בן מאת שנה
(יא'י), וכן של תרח: ואלה תולדות
תרח תרח הוליד את אברם, (יא'כז).

ובמדרש רבה (פרשה לח), מובא,
אמר רבי אבא בר פהנא, כל מי ששנכפל
שמו יש לו חלק לעולם הזה ולעולם
הבא, ועוד שם שעשה תרח תשובה
שנא' לאברהם ואתה מבוא אל אבתיך
בשלום.

ויש לשאול, מדוע אם כן לא נכפל
שם של אברהם יצחק ויעקב, ושאר
הצדיקים.

ולעומקו של מקרא יש לומר,
שכאן גילה הכתוב תוקף עבודתם
וצדיקותם של אברהם יצחק ויעקב
כנגד הדורות הקודמים.

שכל תוקף עבודתם של האבות הק'
היה כמבואר באברהם בפר' וירא
(יח'ט) כִּי יִדְעָתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה

לעומקו של מקרא פר' נח

וכיצד היתה התמיכה, שהיה צריך לעוררו על כל צעד ושעל ולומר לו **הַתְּהַלֵּף הַתְּהַלֵּף, הַתְּהַלֵּף**.

ובאברהם הוא אומר האלקים אשר **הַתְּהַלֵּכְתִּי לְפָנָיו**. מאי **לְפָנָיו**, שהתהלכתי לפניו עוד **לְפָנָי** שאמר לי. **עצמית. בהתעוררות** ומה שאמר לו, **קוּם הַתְּהַלֵּף**, הוא בבחינת **אין מזרזין אלא למזרזין**. [ועיין עוד לקמן ו, טו].

***

וְהִנְנִי מִשְׁחִיתֶם אֶת-הָאָרֶץ (ו, יג')

פירש רש"י את הארץ עם הארץ. וכן אפשר לומר שעל ידי השחתת הארץ הנני משחיתם. ויש לשאול, אדמה מה חטאה. אלא **לעומקו של מקרא** יש לומר, שכאן נפרע מן הארץ שלא הוציאה עץ פרי אלא רק עץ עושה פרי. והיתה כעין בנין אב לכל מרידות והמראת פי ה'. ונקראת בענין זה ארץ ולא אדמה, מלשון **לְרַצוֹת עֲבַד אֶת אֲדוֹנָיו**.

***

לכן גם בפרשתנו **יפת נזכר רק לבסוף**.

***

כִּי הַשְׁחִית כָּל בְּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ (ו, יב')

הַשְׁחִית כָּל בְּשָׂר. ההשחתה מן הבשר היא ולא מן הנשמה. שהנשמה היא חלק אלוך ממעל, ולא תשחית ולא תִשָּׁחַת.

***

אֶת הָאֱלֹקִים הַתְּהַלֵּף נֹחַ (ו, ט')

פירש רש"י, **נח היה צריך סעד לתומכו שנאמר אֶת האלהים התהלך נח, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו שנאמר אשר התהלכתי לְפָנָיו (כד, מ')**. **ועוד** מביא רש"י שני אופנים לתיבה **הַתְּהַלֵּף**. **לשעבר**, כמו בנח, **ולעתיד** כבאברהם, **קוּם הַתְּהַלֵּף (שם יג, יז)**.

ולעומקו של מקרא יש לומר, שנח היה צריך סעד לתמוכו **מא' ועד ת'**, ונרמז בתיבה **אֶת הָאֱלֹקִים הַתְּהַלֵּף נֹחַ**,

לעומקו של מקרא פר' נח

הגזילה והניאוף הבאים מן הגבהות. והכ' במילואה היא כ'פ'. שהוא ר"ת כל פה. שעל ידי התיבה, כל פה לך יודה. והג' של הניאוף והגזל ייחפך לג' של גמילות חסדים כפי שהיה בתיבה.

***

וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אִתָּהּ וגו' (ו,טו')
וְזֶה. לא כאברהם שהתפלל על אנשי סדום, נח אינו מתפלל על אנשי דורו. ואשר על כן ירד מגדולתו שניתנה לו בתחילה שקראוהו בקריאת חיבה של נבואה זה ינחמנו. כמו זה הדבר אשר צוה ה'. ונח ירד מדרגה של נבואה, לדרגה של עשייה. וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אִתָּהּ. והוא הסעד והתמיכה שהיה צריך לקבל מאלקיו להצלת דורו.

ויש אמנם להתבונן, מדוע לא יתפלל נח על אנשי דורו. והרי התורה העידה כי הוא צדיק תמים.

אלא צריך לומר, שמידותיו רמוזות לו בשמו. נח. שכל הוויתו היא נייחא. צדיק תמים אשר יעשה ככל אשר יצוהו אלקיו. אך ללא התעוררות

עֲשֵׂה לָךְ תִּבְתָּ עֲצִי-גֹפֶר וגו' וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ מִבְּיַת וּמִחוּץ בַּכֶּפֶר: (ו,י')

על דרך הרמז ובשימת לב יש לומר כי התיבה היתה כמין עולם קטן. וכשם שהעולם מתנהל על ידי מידותיו של הקב"ה, וכל מידותיו אינן אלא מידה כנגד מידה, כן התנהלה התיבה במידה של מידה כנגד מידה.

כנגד מה שגזלו וחמסו זה מזה, ולא נהגו בחסד וברחמים, יהיו צריכים לנהוג זה עם זה בתיבה בחסד ורחמים, ותחת היותם כופרים בחסדיו של מקום, יהיו צריכים להיות תלויים בתיבה בחסדי המקום, ותחת אשר השחית כל בשר וכו' נאסרו בתיבה על פריה ורביה.

והנה המבקש כפרה על כפירתו צריך להיות תוכו כברו. לכן אמר מִבְּיַת וּמִחוּץ בַּכֶּפֶר. והוא בדרך של לשון נופל על לשון. ולכן צריך לכסות את הגֹפֶר בַּכֶּפֶר. שגפר הנכתבת באות ג' תרמוז על ג' שהוא מלשון גזל ומלשון ניאוף, גייפתא. והמילה כֶּפֶר בכ' הוא מלשון כפוף. לכפוף את גבהות לבו שהביאה להשחתה. והכפופות קומה תכסה על פשעי

לעומקו של מקרא פר' נח

מעצמו. ותפילה צורך פנימי והתעוררות פנימית גדולה היא. וזה בדרגת אברהם יִמְצָא ולא בדרגת נח.

למילה, והמילה לתפילה. לכן זכה אברהם לְמִצּוֹת המילה. שבזה הוציא את התיבה ואת ההברה אל הפועל של המילה. ואף כי מילתו היתה בערוב ימיו, הרי חכה כל ימיו לציווי ה' בבחינת מתי יבוא לידי ואקיימנה. והרי זה יסוד התפילה. לצפות תמיד מתי תבוא לידי התפילה, ואקיימנה. וכפי שאמר ר' יוחנן ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו. (ברכות כא, א).

ועל דרך הצח יֵאָמֵר, שתּרמוז הפרשה לכחה של תפילה. שכן דרך המתפלל לעיין בתיבה הכתובה לפניו. ועל פי נקודותיה להפוך אותה להברה מדוברת על ידי נפחת הרוח וקריאת הגרון וגלגול הלשון. ועל ידי צירוף הברה להברה, נוצרת המילה. אותה מילה העולה לפני כסא הכבוד לפני קונה.

ואשר על כן אברהם התפלל על אנשי דורו, ונח לא השכיל לעשות כן, ונשאר בתיבתו. ואף כי יצא ממנה, בעל-כרחו יצא ממנה, כפי שבעל כרחו נכנס אליה, וכפירוש רש"י על הפסוק (ח, יז) כָּל-הַחַיָּה אֲשֶׁר-אַתָּה וגו' (הוצא) הִיִּצָא אִתָּךְ. הוצא כתיב הִיִּצָא קרי, אמור להם שיצאו, הוצא, אם אינם רוצים לצאת הוציאם אתה.

ונח, שמידתו כנ"ל היתה נייחא, גם תיבתו על פני המים היתה נייחא, וכן תיבות תפילותיו היו כולן נייחא, ועדין לא נהפכה אצלו התיבה להברה, וההברה לא הפכה למילה. וזה שנרמז בהיותו צדיק תמים, שאמרו שנולד מהול, ולא הוצרך למעשה המילה.

ולעומקו של מקרא, לא זכה למלל מילה, אלא נשאר בתיבה ללא מילה. לכן לא השכיל להתפלל על דורו.

ובל באברהם, הפכה התיבה להברה, שהיא חלק בלתי נפרד משמו. אברהם, המרמז על הברה וההברה

ולעומקו של מקרא יש לומר שכיון הכתוב גם לנח עצמו. שאם הוא לא ירצה לצאת יוציא עצמו בעל כרחו. אלא שדבר הכתוב לשון כבוד לנח, שנאמר הִיִּצָא אִתָּךְ.

לעומקו של מקרא פר' נח

אני והו הושיעה נא. וצירפו להבאת המבול לשתף רחמים בדין.

ובאומרו **וְאָנִי**, הראהו ענותנותו, שמשתף עצמו עם מלאכיו הק' ולכן אמר **וְאָנִי**. בוו' החיבור. ובדרך של סרסו ודרשהו ובדרך של אל תקרי. אל תקרי **וְאָנִי הַנְּנִי**, אלא **הַנְּנִי וְאָנִי**. לכן אמר **וְאָנִי הַנְּנִי מְבִיא אֶת הַמַּבּוּל עַל הָאָרֶץ**.

***

ובפרקי אבות (פרק ה, משנה ב') שנו: עֲשֶׂה דוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ, לְהוֹדִיעַ כְּמָה אָרְךְ אַפִּים לְפָנָיו, שְׁפָל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מִכְעִיסִין וּבְאִין עַד שֶׁהִבִּיא עֲלֵיהֶם אֶת מִי הַמַּבּוּל.

וכן

עֲשֶׂה דוֹרוֹת מִנֹּחַ וְעַד אַבְרָהָם, לְהוֹדִיעַ כְּמָה אָרְךְ אַפִּים לְפָנָיו, שְׁפָל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מִכְעִיסִין וּבְאִין, עַד שֶׁבָא אַבְרָהָם וְקָבַל עָלָיו שְׂכַר פְּלִם.

וְהַיּוֹנָן בָּהֶ, לְהוֹדִיעַ כְּמָה אָרְךְ אַפִּים לְפָנָיו, לְהוֹדִיעַ לְמִי. אִם לְעֶשְׂרֵה דוֹרוֹת רֵאשׁוֹנִים, הָרִי לֹא קָבַלוּ מִמֶּנּוּ, וְמָה שֶׁבַח יֵשׁ כֹּאן. אִם לְעֶשְׂרֵה דוֹרוֹת שְׁנָיִם גַּם לֹא קָבַלוּ מִמֶּנּוּ, פֶּרֶט לְאַבְרָהָם שֶׁאִינוּ מִמִּנֵּי הַדּוֹרוֹת

ולכן לא פעלה עליו התיבה דבר ונשאר נייחא כאילו מכונס עדין בתיבתו.

***

וְאָנִי הַנְּנִי מְבִיא אֶת הַמַּבּוּל מִיָּם עַל הָאָרֶץ (ו, יז)

הַנְּנִי מְבִיא. כאן לימד הקב"ה את נח כיצד להיות בעל ענוה ובהכנעה ובזריזות של התעוררות פנימית. **הַנְּנִי**. כך אמר אברהם כשקראתיו, אברהם אברהם ויאמר **הַנְּנִי**. משה משה ויאמר **הַנְּנִי**.

וְאָנִי הַנְּנִי. ובשימת לב לעיל (פסוק יג') לא אמר **וְאָנִי הַנְּנִי** אלא **הַנְּנִי בלבד**: קוץ פל-בְּשָׂרָא בְּאֵל לְפָנָיו וגו' וְהַנְּנִי מְשַׁחֲתֶם אֶת-הָאָרֶץ.

ואשר על כן יש לומר על דרך הסוד, שכאן צירף שם קדוש הנקרא **אני**, והוא כינוי להקב"ה, והוא שם המלאך הממונה על השגחת ה' בארץ **ברחמים**. הוא השם היוצא מן הפסוקים ויסע ויבא ויט (שמות פרק יד פס' יט-כא) והוא של ע"ב שְׁמוֹת, אשר כולם חסד ורחמים. וכשם שאומרים בהושענות

לעומקו של מקרא פר' נח

ובשימת לב, עשרה הדורות השנניים אינם כוללים את אברהם: נח, שם, ארפכשד, שלח, עבר, פלג רעו שרוג, נחור, תרח. שאברהם לא היה נחשב בין הדורות שהכעיסוהו להקב"ה.

מה שאין כן בעשרה דורות הראשונים, בהם נחשב גם נח בין העשרה דורות שהכעיסוהו: אדם, שת, אנוש, קינן, מהללאל, ירד, חנוך, מתושלח, למך, נח.

היוצא, איפוא, שנה נחשב לכאן ולכאן. העשירי מעשרה דורות הראשונים: אדם, שת, אנוש, קינן, מהללאל, ירד, חנוך, מתושלח, למך, נח. והראשון מעשרה דורות השניים: נח, שם, ארפכשד, שלח, עבר, פלג רעו שרוג, נחור, תרח.

וייש ליתן טעם במה הכעיס נח להקב"ה, והרי מצא חן בעיניו וכו'. ושמה יש לומר דהיא הנותנת. לאחר שהכתוב מעיד מציאת חן בעיני ה' אשר קראו צדיק תמים, לא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים. וכפירוש רש"י מאמין ואינו מאמין.

שהכעיסו לפניו. שהרי לא רק שלא הכעיס לפניו, אלא שפך את כעסו, וגילה אהבתו עד שקבל שכר כולם. אלא על כרחך באה המשנה להודיע לאברהם פמה ארך אפים לפניו, כדי שיבוא ויקבל שכר כולם.

ותויו"ט פירש במשנתנו, בשם דרך חיים: דבר זה הוא מודיע לנו פמה השם יתברך ארך אפים.

ולדקדוק דבריו יש לומר שכך היא כוונת התויו"ט, שהקב"ה מודיע לנו במשנה זו דרך אברהם אבינו פמה ארך אפים לפניו.

דייקא נמי, ממה ששנתה המשנה: עד שפא אברהם וקבל עליו שכר פלם. מאי וקבל עליו, וקבל ממנו, מהקב"ה, הוי ליה למימר. אלא וקבל עליו להודיע לדורות הבאים אחריו פמה ארך אפים לפניו. ככתוב (בראשית יח, יט') פי ידעתיו למען אשר יצוה את-בניו ואת-ביתו אחריו. ומה שקבל שכר כולם, נכלל במה שנאמר לאברהם בהמשך הפסוק: למען הביא ה' על-אברהם את אשר-דבר עליו.

לעומקו של מקרא פר' נח

במכתתו קרש לקחות אש מיקוד
ולקשוף מים מגבא (ישעיה ל, יד).

וכאמרו: אש אקם על עשרה דורות
ויחמל על נח.

ועשרה דורות השניים: נח, שם,
ארפכשד, שלח, עבר, פלג רעו,
שרוג, נחור, תרח סימנם:

נשם(נח שם), אש עפר שגא(א),

ויהיה שגא(א), ללא א' להודיע כי
אברהם אינו בכלל הדורות המכעיסים.

וכאמרו לאברהם: באשר נשמך
סיפורי ההשגחה והחסד מנח ושם,
(שאברהם היה בן נ"ח כשמת נח, ובן
ג' הכיר את בוראו נמצא חי כל השנים
האלו בזמנו של נח, ואולי אף שמע
תולדותיו על ברכיו, וכן תספר הגמ'
במסכת סנהדרין קח: על דו שיח בין
אליעזר עבד אברהם ובין שם בן נח,
זה יספר על עפר מלחמת המלכים וזה
יספר על החסד שנעשה בתיבה).

ובאשר שגא מלסגוד לאש ולעפר,
נהיו בידך כחומר ביד היוצר. כגון
האש שהושלחת אליה באור כשדים

וגם לאחר המבול, לאחר ראותו את
כל הנסים הגלויים בתיבה, הלך וקלקל
ביין. ויש מאבד עולמו בשעה אחת.

לכן נחשב נח לכאן ולכאן. העשירי
מעשרה דורות הראשונים והראשון
מעשרה דורות השניים.

***

ועל דרך הצח, והרמז, וכפי שדרשו
תינוקות של בית רבן, על האותיות
ס'ע' סימנים עשה בתורה וקנה אותה,
היו ראשי תיבות של כל הדורות
מרמות על נח ועל אברהם.

עשרה דורות ראשונים אדם, שת,
אנוש, קינן, מהללאל, ירד, חנוך,
מתושלח, למך, נח סימנם:

אש אקם יחמל נח.

וכאמרו: מיסוד האש תבוא נקמתו
ככתוב (דברים לב, כב') פי אש קדחה
באפי ותיקד עד שאול תחתיית ותאכל
ארץ ויבלה ותלהט מוסדי הרים.
ומיסוד המים תבוא חמלתו ככתוב
(ישעיהו ל, יד) לא יחמל ולא ימצא

לעומקו של מקרא פר' נח

מתושאל	ירד
למך	חנוך
יבל	מתושלח
יובל	למך
נח	נעמה

לא יכלה לך, והעפר שהשלחת על כדרלעמר במלחמת המלכים הפך מידך לחצאים וחרבות.

***

ואשר על כן יהיו עשרה דורות של קין מאדם ועד נעמה כעשרה דורות שמאדם ועד נח. ומה שקבל אברהם שכר כולם, הרי גם שכר דורותיו של קין נכלל בהם.

ויש לשאול מדוע לא קא חשיב התנא של משנתנו הנ"ל, גם לעשרה דורות של קין, שהיו במקביל לעשרה דורות שמאדם ועד נח. והם:

***

אדם, קין, חנוך, עירד, מחויאל, מתושאל, למך, יָבֵל, יוֹבֵל, נעמה (אחות תובל קין).

ועל דרך הצח, והרמז, סימנים עֲשֵׂה גם בדורות אלו שמאדם ועד נעמה, והם:

והרי גם בהם מצאנו הכעסה לפני המקום כגון יָבֵל שבנה בתים לעובדי אלילים וכיוֹבֵל שהיה תופש כנור ועוגב לעבודת אלילים וכפירוש ב' ברש"י שם (ד, כא').

אדם, קין, חנוך, עירד, מחויאל, מתושאל, למך, יָבֵל, יוֹבֵל, נעמה וסימנך:

ויש לומר על פי מה שנאמר בבראשית רבה והביאו רש"י כאן, נעמה היא אשתו של נח. כזה:

אַקח עִמָּם לְיִין

וכאומרו: שלא נותר מהם אלא נעמה אשת נח שנאמר בו וַיִּשָּׂת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר, וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֶה.

***

לעומקו של מקרא פר' נח

בו **גַּן עֵשָׂה אֶת הַמְּנַרְה**. ופירש רש"י שם: **גַּן עֵשָׂה** מי שעשאה. ומדרש אגדה על ידי הקב"ה נעשית. וכן מובא בתנחומא תיעשה מאליה.

ופירוש הדברים שלא הצריכו הכתוב את משה לעשות את המנורה, כי הוא איש האלהים ולא איש האדמה. ואע"פ כן נקראת על שמו, **גַּן עֵשָׂה אֶת-הַמְּנַרְה**, שרצה לעשותה, ונאנס על פי הדיבור, ומעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.

***

וַיָּבֵא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי-בָנָיו אִתּוֹ אֶל-הַתֵּבָה מִפְּנֵי מַי הַמַּבּוּל (ז', 1).

פירש רש"י מפני מי המבול. אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים.

וַתִּיַּיֵּן בָּהּ, מה יכריח לומר עד שדחקהו המים. **אלא** דייקא נמי לפשוטו של מקרא, שלא כתב מפני הגשם, **אלא מפני מי המבול**, וזה שפירש"י עד שדחקהו המים.

וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כִּן עֵשָׂה (ו, כב')

יש לשאול מצינו במשה שהכתיבה עליו התורה **כִּן עֵשָׂה אֶת-הַמְּנַרְה** (במדבר ח, ד'). ומדוע לא תכתב כן בנח **כִּן עֵשָׂה אֶת הַתֵּיבָה**, כשם שנכתב במשה **כִּן עֵשָׂה אֶת-הַמְּנַרְה**.

אלא יש לומר כהמדרש רבה, **בראשית רבה** (פרשה לו, ד) **אָמַר רַבִּי בְּרַקְיָה, חָבִיב מִשָּׁה מִנֹּחַ, נֹחַ מִשְׁנַקְרָא אִישׁ צְדִיק, נִקְרָא אִישׁ אֲדָמָה, אָבֵל מִשָּׁה מִשְׁנַקְרָא אִישׁ מִצָּרִי, נִקְרָא אִישׁ הָאֱלֹהִים**. (דברים לג, א)

ואשר על כן, לעומקו של מקרא יֵאמָר: נח שהוא **אִישׁ אֲדָמָה** נשאר בעולם העשיה. לכן כתיב ביה **כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כִּן עֵשָׂה**.

אבל משה שנקרא **אִישׁ הָאֱלֹהִים**, ממשיכה התורה ומכתיבה עליו **כִּן עֵשָׂה אֶת הַמְּנַרְה**, לומר לנו שלא נשאר בעולם העשיה, אלא כראוי ל**אִישׁ הָאֱלֹהִים** הוא עולה מעולם העשיה עם השלהבת שעולה מאליה דרך עולם היצירה והבריאה אל עולם האצילות, גבוה מעל גבוה. לכן נאמר

לעומקו של מקרא פר' נח

כפשוטו. שהמאמין הוא אדם בעל אמונה בדבר.

והפירוש השני, שהמאמין גורם גם לאחרים להאמין. ואשר על כן להאמין הוא בנין הפעיל. שמפעיל את האחרים להאמין. וכגון להאכיל. שגורם לזולתו להיות אוכל. כן כאן, שעל ידי מעשיו ודיבוריו הקדושים הוא גורם לאחרים להיות באמונה. והיינו להאמין את זולתו.

והנה, כלל הוא באמונה, שהמאמין לא יאמין את זולתו עד אשר יראה לעין כל כי המאמין נאמן בעצמו לאמונתו.

ואשר על כן לא תבא פעולת האמונה בפעל עומד, כמו אומן. כי תכליתו תמיד להאמין את האחרים.

ולפי כל הנ"ל יובן מדוע נח לא האמין את אנשי דורו, מדוע לא גרם להם להאמין. שהרי הוא עצמו לא נכנס עד שדחקהו המים.

וזו כוונת רש"י בפירושו, מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין:

ועל דרך הצח, יש לומר, טעם הטיפחא יוכיח. שכן כתיב מפני בטיפחא. וטיפחא היא מעין הפסקה קלה, והמילה המוטעמת בטיפחא לא בהכרח מחוברת עם המילה שלאחריה.

ואשר על כן יצפה מן הצדיק להיכנס לתיבה מפני ציווי ה'. או לפחות מפני הטיפחות הראשונות של הגשם.

והנה הטיפחא כביכול טופחת על הפנים ומפתיעה את הקורא, לומר מפני, מי המבול! וזה שפירש רש"י, אף נח מקטני אמנה היה, ולא נכנס לתיבה עד - שדחקהו המים.

***

יש להתבונן בלשון זו של רש"י על נח:

מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין.

מאי קטני אמנה. ומאי מאמין ואינו מאמין.

ולעומקו של מקרא נראה לומר, שהמילה מאמין סובלת שני פירושים. הא' מאמין לעצמו,

לעומקו של מקרא פר' נח

ונראה לומר שיש לדרוש לגנאי
ויש לדרוש לשבת.

יש לדרוש לגנאי, על דרך מה
שדרשו באשה סוטה. היא עשתה
מעשה בהמה לכן קרבנה קרבן
בהמה, ומביאה מנחתה מן השעורים
ולא מן החטים. (סוטה, טו עמ"ב).

כמו כן בענינינו, השחית כל בשר
דרכו על הארץ והבריות התנהגו
כבהמות, על כן יקראו לבהמות בשם
הבריות, איש ואשתו, ויהיה זה
כתוכחה מן השמים לדור המבול.

ויש לדרוש לְשַׁבַּח, על ידי קרי
וכתיב של המילה הוא. ומן-הַבְּהֵמָה
אֲשֶׁר לֹא טָהְרָה הָיָה שְׁנַיִם אִישׁ
וְאִשְׁתּוֹ.

וַיִּקְרְאוּ אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, שאע"פ שהם
עכשיו שְׁנַיִם, עתידים הם לְהִקְרָא
אַחַד, בתיבה לשונית אחת. וזה
רמזתם התיבה האחת הנקראת בשם
הָיָה, שנכנסו בה כל הבריות. כמשל
ונמשל.

המשל הוא התיבה עצמה שבנה נח.
והנמשל הוא שהתורה הכניסה

מקטני אמנה היה: מאמין לעצמו,
ואינו מאמין את זולתו.

ולכן פירש רש"י את שני
הפירושים. האחד שלא נכנס עד
שדחקהו המים, והשני שהוא סיבת
הראשון שהיה מאמין לעצמו, ואינו
מאמין את זולתו. שהרי לא נתן
לאנשי דורו את הדוגמא המתאימה
לאנשי אמנה, וראו כולם שאינו נכנס
עד שדחקהו המים. וזו כוונתו מאמין
ואינו מאמין. מאמין לעצמו, ולא
את זולתו.

***

מִכָּל | הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח-לָךְ
שְׁבַעֶנָה שְׁבַעֶנָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן-
הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טָהְרָה הָיָה שְׁנַיִם
אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ: (ז, א-ג).

ויש לשאול, כיצד זה ניתנו
לבהמות כינויים קדושים כאלו כמו
איש ואשתו. שהרי כינויה של האשה
ניתן לה על שם האיש, ככתוב לזאת
יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת. ועוד
שָׁדַרְשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: (סוטה יז.) אִישׁ
וְאִשָּׁה זָכוּ שְׂכִינָה בְּיָנֵיהֶם.

לעומקו של מקרא פר' נח

מְכַל-בְּשׂוֹרָה בָּאוּ כְּאֲשֶׁר צִוָּה אֱתָו
אֱלֹהִים וגו'. מאי אֱתָו, כְּאֲשֶׁר צִוָּה
אַתָּם מִבְּעֵי לִיה. כלומר אם באו
מאליהן - כאשר צוה אתם מבעי ליה.
ואם כאשר צוה אתו, את נח, - הובאו
על ידי נח מבעי ליה.

והאווה'ח הק' תירץ: כי מה שהוא
לקיום המין אינם אלא ב' ואותם הביא
ה' עד התיבה והוא קבלו, אבל
תשלום הז' [כלומר החמש הנותרים]
הוא נח טרח בעצמו לקחת אותם כמו
שצוה ה' אליו, תקח לך שאינו לקיום
המין הוא יטרח בשלו.

ועדיין יש ליתן טעם, היכן ימצא
סמך לדבריו מן הפסוק שצוה רק על
החמישה הנותרים, סוף כל סוף כתיב
שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל-נֹחַ כְּאֲשֶׁר צִוָּה
אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ:

ובשימת לב יש לומר כי יבוא הפסוק
השלישי הוא פסוק ט"ו וילמד ע"י טעם
הטיפחא: וַיָּבֹאוּ אֶל-נֹחַ אֶל-הַתֵּבָה,
שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל-הַבְּשָׂר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ
חַיִּים:

תחת המילה נַח יש טעם טיפחא
שהיא מעין הפסקה קלה בין המלים

כביכול גם את הבהמות וגם את
העופות לתיבה לשונית אחת: הוא.
הנכתבת הוא ונקראת היא. שבתיבה
זו, הוא זה היא והיא זה הוא. כאיש
ואשתו שהיא אליו תשוקתה, והוא
ימשל-בה. ולכן פְּרָסְמָתָם התורה לכל
הבהמות והעופות בתיבה הוא.
ותיקונם הוא להיות אחד, כאיש
וכאשה. שיתנהגו זה עם זה באחוה,
כבאחרית הימים שנאמר בהם וְגַר וְאָב
עַם-כְּבֹשׁ וְנָמַר עַם-גְּדֵי יִרְבְּצוּ וגו'.
(ישעיהו, יא, ו').

***

שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל-נֹחַ אֶל-הַתֵּבָה
זָכַר וַיִּנְקְבָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים
אֶת-נֹחַ: (ז, ט')

פירש רש"י באו אל נח. מאליהן.
ונתן ה"שפתי חכמים" טעם לדבריו:
דאם לא כן הובאו מיבעי ליה. [ומזה
שהביאן הכתוב בלשון בָּאוּ, ש"מ
מאליהן באו].

ולעומקו של מקרא נראה כתרתי
דסתרין: דאם כן, שבאו מאליהן,
יקשה אומרו כְּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת-
נֹחַ: וכן בפסוק טז': וַהֲבֹאִים זָכַר וַיִּנְקְבָה

לעומקו של מקרא פר' נח

נקרבים על המזבח בצאתו מן התיבה.
ועל בדיקתם זו נאמר **אֶל-הַתְּבֵהָ**.

***

וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל-הָאָרֶץ וגו' (ז, יב')

פירש רש"י ולהלן הוא אומר ויהי המבול, אלא כשהורידן הורידן ברחמים שאם יחזרו [בתשובה] יהיו גשמי ברכה, וכשלא חזרו היו למבול.

ועל דרך הלשון, הניקוד של **הַגֶּשֶׁם** יוכיח, שהוא בסגול, הוא הניקוד של שם ה' בספירת **הַקֶּסֶד**. כזה: **יְהוָה יְהוָה**. ולכן יש מקפידים לאמרו בתפילה בסגול. משיב הרוח ומוריד **הַגֶּשֶׁם**.

וגם האומרים אותו **בַּקֶּמֶץ**, ומוריד **הַגֶּשֶׁם**, אע"פ שקמץ יכול להידרש כיד קמוצה, הרי מאידך רומז הקמץ על רחמים גמורים מעולם האצילות, שם ספירת **הַכֶּתֶר** המנוקדת **בַּקֶּמֶץ** כזה: **יְהוָה יְהוָה**, מקור שפע הברכה. ואלו ואלו דברי אלקים חיים.

ולעומקו של מקרא יאמר, זה שרמז רש"י (לקמן ח, ב') בפסוק **וַיִּפְּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן-הַשָּׁמַיִם**. ופירש"י מאי

אֶל-נַח ובין המלים **אֶל-הַתְּבֵהָ**. וטעם הטיפחא במילה נַח, הפסיק העניין. לומר לך: **וַיִּבְּאוּ אֶל-נַח** - מאליהן. **אֶל-הַתְּבֵהָ** - הם החמישה הנותרים שטרח נח להביאם. כפירוש אוה"ח הק'. ובדרך צחות נח הוא שתי אותיות, התיבה (כתיב מלא) הן 5 אותיות, לכן **וַיִּבְּאוּ אֶל-נַח** - מאליהן, הם שנים, זכר ונקבה. **אֶל הַתְּבֵהָ** - הם החמישה הנותרים שטרח נח להביאם.

***

או כלך לדרך זו, מדוע נכתב בטיפחא בין נח והתיבה: **אֶל-נַח** - כדי שיבחין בין הבהמה הטהורה לבין הבהמה אשר איננה טהורה, ומאחר שהבחין - נתן להם רשות להכנס **אֶל הַתְּבֵהָ**. וכפי שפירש רש"י לעיל (ז, א-ג) שלמד נח תורה להבדיל בין הטהורה ובין אשר איננה טהורה.

ולפירוש אוה"ח הק' שטרח על החמישה הנותרים, תהיה זו טירחתו: מה שהקב"ה הביאן - אין צריך בדיקה. שנאמר: **וַיִּבְּאוּ אֶל-נַח**. ומה שנח הביאן - צריך בדיקה מלבד אם טהורים או טמאים גם אם יש בהן מום אם אין, כדי שיוכלו להיות

לעומקו של מקרא פר' נח

וַיְהִינּוּ בָּהֶם, מאי יחדיו, אלא מְשַׁפְּטֵי
היינו דין, וְהִנְיָהּ היינו חסד ורחמים,
יחדיו הם אמת. כפי שאברהם במידת
החסד, יצחק במידת הגבורה והדין,
ויעקב הנכלל משניהם הוא מידת
האמת.

וזה שאמר דוד המלך, (תהלים קיז, ב')
כִּי גָבַר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ וְאַמֶּת ה' לְעוֹלָם
הִלְלוּהָ. כאשר יגבר החסד על הדין,
צומחת מידת האמת ככתוב (תהלים
פה, יב) אֱמֶת מֵאַרְצָה תִצְמַח. מתי
תצמח, כאשר יִשְׁקוּהָ מי החסד.

כן כאן וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ.
וַיִּגְבְּרוּ הוא ספירת הגבורה, המים
היינו חסד, שהחסד גבר על מידת
הגבורה, שהיא ארץ, ומזה צמחה לה
מידת האמת.

וכן על דרך הצח, ליתא מילתא דלא
רמיזא באורייתא. וכך הוא החשבון.
ארץ בגימטרי' 291, ועוד חמישים
ומאת יום, היינו 441 בגימטרי'
אמת. והיינו וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ
חֲמִישִׁים וּמֵאֵת יוֹם כִּי גָבַר עָלֵינוּ |
חֲסֵדוֹ וְאַמֶּת ה' לְעוֹלָם הִלְלוּהָ.

וַיִּפְּלָא, כמו בפסוק אַתָּה ה' לֹא תִכְלָא
בְּרַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי. וכאומר: בגשם נאמר
וַיִּפְּלָא, מרוב תשוקתו לירד. אך לא
כן תנהג בְּרַחֲמֶיךָ הַמֵּתְגוֹלְלִים עָלַי,
אותם לֹא תִכְלָא מִמֶּנִּי, מרוב תשוקתי
אליהם.

***

וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל-הָאָרֶץ חֲמִישִׁים
וּמֵאֵת יוֹם (ז, כד')

כאן הודיע הכתוב על תגבורת
החסדים גם בעת עשיית הדין. ואשר
על כן כתיב וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל-הָאָרֶץ.

ומים היינו חסד כמובא בספרים הק'
וכגון בתיקוני הזהר תיקונא שמונה
עשרה מַיִם דָּא חֲסֵד,
וארץ היינו דין ומשפט כמובא
במשלי כט, ד' מְלֶכֶה בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד
אָרֶץ.

ובאומרו וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל-הָאָרֶץ
יודיע הכתוב שגם בזמן שיקוב הדין
את ההר יגברו החסדים על הדינים,
והיא מידת האמת, ככתוב (תהלים
יט, י') מְשַׁפְּטֵי יְהוָה אֱמֶת צְדָקוֹ יִתְּדוּ.

***

לעומקו של מקרא פר' נח

כלומר: ההרים הם האבות. הם ראשיהם, ראשי העם. ולא העם ראשי האבות. כדרך שאמרו (תנד"א) לעולם יאמר אדם מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי.

והיינו נִרְאוּ רְאֵשֵׁי הַהָרִים, נראו מעשי האבות. בְּעֵשֶׂר יָמֵי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ, הוא א' מנחם אב, יום פטירתו של אהרון הכהן, עליו אמר הלל הוי מתלמידיו של אהרון אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. לקיים בזה, והיו עיניך רואות את מוריד והיינו נִרְאוּ רְאֵשֵׁי הַהָרִים.

***

ולכא מילתא דלא רמיזא באורייתא, נִרְאוּ רְאֵשֵׁי הַהָרִים אותיות אהרן, וכן נרמז מקום קבורתו הר ההר. הַהָרִים כנוטריקון הר ההר.

***

וַיִּשְׁלַח אֶת-הָעֶרֶב וַיֵּצֵא יְצוֹא וָשׁוּב עַד-יִבְשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ: (ח,ז)
וַיֵּצֵא יְצוֹא וָשׁוּב.

בְּעֵשֶׂר יָמֵי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רְאֵשֵׁי הַהָרִים (ח,ה) פירש רש"י נראו ראשי ההרים. זה [חדש] אב.

ליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא. ראש חדש אב הוא יום פטירת אהרן הכהן. אהרן עם הכולל היינו נראו. ראשי ההרים, אותיות הר ההר.

וכאומר: ההרים ראשיהם, ואין ראשיהם ההרים. שההרים אלו האבות, מאצילים על ראשי העם. ואין ראשי העם מאצילים על האבות. אלא יונקים מהם. כדרך שאמרו (תנד"א) לעולם יאמר אדם מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי. והיינו נִרְאוּ רְאֵשֵׁי הַהָרִים. הוא אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות וכו', שדבק במידותיו של אברהם אבינו, ההר הגדול, שעל מנת כן תם המבול, להיות שלום בארץ.

***

בְּעֵשֶׂר יָמֵי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רְאֵשֵׁי הַהָרִים (ח,ה) פירש רש"י נראו ראשי ההרים. זה אב. נראו ראשי ההרים, כאומר: ההרים ראשיהם ואין ראשיהם ההרים.

לעומקו של מקרא פר' נח

זֶה מִזִּיק זֶה. ואילו העורב חשד בנח שמזיקו באשת איש.

ועוד, נאמר בשה"ש רבה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כְּתִיב (איוב כה, ב): עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו. הֲרָקִיעַ שָׁל מַיִם וְהַפּוֹכְכִים שָׁל אֵשׁ וְאִינּוֹ מִזִּיקוֹן זֶה לְזֶה. מֵעוֹלָם לֹא רָצְתָה חֲמָה פְּגִימָתָה שָׁל לְבָנָה.

והעורב החשיב עצמו לחמה ואת נח ללבנה, ובמחשבתו הרעה רצה לראות את פגירת הלבנה. שנח שנאמר בו איש צדיק תמים היה בדורותיו, פגום הוא ממנו, שהיה חושדו על בת זוגו.

ועל דרך הצח, לכן קורא בקולו רק-רקע, רק-רקע, לקיים מה שנאמר בדור המבול (סוף בראשית) וְכָל-יֶצֶר מִחֻשְׁבֹּת לְבוֹ רַק רַע כָּל-הַיּוֹם. ותיקונו של העורב הוא שיעסוק בגמילות חסדים.

וכפירושו רש"י על פסוק זה עַד יִבְשַׁת הַמַּיִם: פשוטו כמשמעו. אבל מדרש אגדה (ב"ר שם), מוכן היה העורב לשליחות אחרת, בעצירת גשמים בימי אליהו.

ולכא מילתא דלא רמיזא

פירש רש"י: יצוא ושוב. הולך ומקיף סביבות התיבה, ולא הלך בשליחותו, שהיה חושדו על בת זוגו, וכמו ששנינו באגדת חלק (סנהדרין קח:):

יש ליתן טעם לאומרו יצוא ושוב. והרי נשמע כעבודת המלאכים שנאמר בהם רצוא ושוב: וְהַחַיִּית רְצוּא וְשׁוּב כְּמֵרְאֵה הַבְּזֻק (יחזקאל א, יד).

לעומקו של מקרא, בא הכתוב **להבדיל בין הטמא לטהור.** ראה מה בין העורב שהוא עוף טמא למלאכים הטהורים. העורב מדמה עצמו למלאכים, אך אינו נוהג כמוהם. חדא, שאצל המלאכים רָצָה יחזקאל הנביא שהם רצים, ר"ל שיעשו פעולתם בזולת זמן ובמרוצה, וראה שישובו תיכף מן השליחות כמראה הבזק, והעורב לא רק שלא חזר מיד מן השליחות אלא לא יצא כלל.

ועוד מה נאמר במלאכים כמדרש רבה בשיר השירים וְהַחַיִּית רְצוּא וְשׁוּב כְּמֵרְאֵה הַבְּזֻק, וְלֹא זֶה מְכַבֵּה זֶה וְלֹא זֶה מְכַבֵּה זֶה. מִיִּכְאֵל שָׁר שָׁל שְׁלֵג, וְגִבְרִיאֵל שָׁל אֵשׁ, וְלֹא זֶה מְכַבֵּה זֶה וְלֹא

לעומקו של מקרא פר' נח

ועוד יש לומר, כשם שנאמר בעורב ה"א הידיעה על שם שליחותו העתידה אל אליהו הנביא, כן נאמר היונה בה"א הידיעה, היא היונה אשר תעשה שליחותה להציל את דוד המלך כמבואר במסכת סנהדרין צה. וכעין זה נאמר בזוה"ק פרשת שלח קס"ד עמ' ב', היא היונה העתידה להישלח לשים עטרת פז על ראשו של מלך המשיח, משיח בן-דוד. היא היונה אשר הצילה את דוד המלך, כדי לקיים שליחותה לאחר מכן לשים עטרת פז בראשו של משיח בן דוד.

ובשימת לב נכתבה היונה **שש** פעמים בפרשה. **ועל דרך הצח** יאמר: **חמש** פעמים כנגד ה' אותיות שבמילה ישראל, וכנגד ה' חומשי תורה שנתנו לישראל, ופעם אחת נוספת כנגד משיח בן דוד כנ"ל אשר עתיד למלוך על ישראל בב"א.

***

לראות תקלו תמים (ח,ח). **יש ליתן טעם** מדוע אמר **תקלו** ולא **תחטרו** וכו'. **ויש לומר** דהיינו מה שאמר דוד המלך ע"ה בתהלים (כט) **קול י'ה'י'ה על-תמים**.

באורייתא. שהמלים **עד-יבשת** הן אותיות **עד תשבי**. הוא אליהו הנביא אליהו התשבי, אליו נשלח העורב לעתיד לבוא, להאכילו בשר מבית המטבחים של אחאב.

***

וישלח את-העורב וגו' וישלח את-היונה (ח,ח)

יש ליתן טעם, מדוע נאמר **היונה** בה"א הידיעה. בשלמא **העורב**, נאמר בה"א הידיעה שאפשר לומר הוא העורב המיוחד לשליחות אחרת אצל אליהו הנביא, וכן"ל. אלא **היונה** בה"א הידיעה מדוע נאמר.

ויש לומר, היא היונה **המשולה** **לכנסת ישראל**, כמובא בחז"ל (ברכות נג עמ'ב) דמתילי כנסת ישראל ליונה דכתיב (תהלים סח,יד) **פנפי יונה נחפה בפסר אברומיה בירקרק חרוץ**. מה יונה אינה ניצולת אלא בכנפיה אף ישראל אינן ניצולין אלא במצות.

ומכיון שלא ברא הקב"ה את העולם אלא **בשביל ישראל**, חזקה על היונה שתעשה את שליחותה באשר נמשלה לכנסת ישראל.

לעומקו של מקרא פר' נח

ובשימת לב, יסוד השם הק' הוא
ז ק ט י בתוספת אותיות השם,
י'ה'ו' לפניו ו - ה' לאחרינו.

ולעומקו של מקרא יאמר כי שם
ק' זה ז ק ט י הוא היוצא
מהפסוק ותבא אליו היונה לעת ערב
והינה עלה זית טרף בפיה וידע נח פי
קלו המים מעל הארץ. והוא מיוסד על
נוטריקון:

זית קלו טרף יונה
בתוספת אותיות הו"ה, י'ה'ו'
לפניו ו - ה' לאחרינו. ונדרש לענין
תפילה, שנאמר בפיה. והנוטריקון
אינו כסדר התיבות כ"רצוא ושוב"
של המלאכים המביאים את
התפילות לפני כסא הכבוד.

ועל דרך הצח, שם זה מסוגל לקבול
תפילות כפי ששמע הקב"ה תפילות
היונה לקבל מזונותיה כאשר נשלחה
על פני המים. ונאמר ביונה לעת ערב,
כפי הפסוק "תפון תפלתי קטרות לפניך
משאת פפי מנחת ערב". (תהלים
קמא, ב').

***

ועל דרך הצח יאמר, ששלח את
היונה לראות אם כבר נשמע קול ה'
על המים, לרחם על ברואיו. לכן
נאמר תקלו, שהן אותיות קול ה'.

ובמסכת ברכות (כט.). למדו מכאן
שבע ברכות בתפילת עמידה של שבת,
שנאמר במזמור זה שבע פעמים קול
ה'. וכך נאמר שם: הני שבע דשבתא
כנגד מי א"ר חלפתא בן שאול כנגד
שבעה קולות שאמר דוד על המים.

ועוד יש לומר, שלכן לא מצאה היונה
מנוח לכף רגלה אלא ביום השבת.
שאז נשמע קול ה' על המים. וכפי
פיוטו של ר' יהודה הלוי, יונה מצאה
בו מנוח, ושם ינוחו יגיעי כח.

***

ועל דרך הרמז והסוד, מובא בספר
שרשי השמות להר"מ זכותא, כי יש
שם קדוש של קיבול תפילות וטוב
לכווננו בשומע תפילה בצירוף עם
אותיות הו"ה. כזה:

י ה ו ז ק ט י ה

י ה ו ז ק ט י ה

לעומקו של מקרא פר' נח

ורמזו יש כאן למה שנאמר באחרית הימים, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. ולעת כזאת אין מנוח לכף רגלה של היונה הנמשלת לישראל, כי לעת כזאת חכתה וצפתה להתייגע בעמלה של תורה. וכן אין צורך בטרף בפיה כי לעת כזאת כל פה לך יודה.

***

וישלח ידו ויקחה (ח, ט'). לכאורה קשה, שהרי יונה חוזרת תמיד לקינה, ומה לו לשלוח ידו. אלא כפי שאמרו נח מקטני אמנה היה, והיה מתערב במעשה ההשגחה. ובאזה"ח הק' מצינו שחשש שְׁעִיפָה היא ותפול למים. והם הם הדברים. וכנגדו אברהם אבינו שלא רק שלא התערב בעניני ההשגחה במעשה, אלא אפילו לא הרהר אחריה.

***

ויקח לו עֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וְיִסְפֵּף שֶׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה מִן-הַתְּבֵּה: וַיִּקַּח לוֹ עֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּשְׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה וְלֹא-יָסְפָה שׁוֹב-אֵלָיו עוֹד. (ח, י"ב')

ועוד נראה לומר, שכתוב וישלח את היונה ג' פעמים כנגד ג' בתי מקדש. ולכן בראשונה ובשניה לא מצאה מנוח לכף רגלה, ובפעם השלישית לא נזדקקה לשוב אל התיבה כי מנוח הוא לה באלף השביעי. וזה שכתוב (ח, יב') וַיִּקַּח לוֹ עֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּשְׁלַח אֶת-הַיּוֹנָה וְלֹא-יָסְפָה שׁוֹב-אֵלָיו עוֹד. ולכן כתוב וַיִּקַּח לוֹ עֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם. שלעת כזאת אנו מיחלים.

ועוד יש לומר וְלֹא-יָסְפָה שׁוֹב אֵלָיו עוֹד, לא יספה לא פסקה. שׁוֹב אֵלָיו אל בן זוגה אל הקב"ה. עוֹד עד בוא משמיע שלום מבשר טוב. וכמובא בהלכות תשובה להרמב"ם (פרק ז' ה"ה) אין ישראל נגאלים אלא בתשובה.

***

כִּי-יָמִים עַל-פָּנָי כָּל-הָאָרֶץ (ח, ט')

יש לשאול, לכאורה מה נתינת טעם יש כאן, והרי יונה תמיד תשוב אל קינה. אלא נתינת טעם יש כאן מדוע לֹא-מִצְאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רִגְלָהּ, וכן מדוע שבה ללא טרף בפיה. כִּי-יָמִים עַל-פָּנָי כָּל-הָאָרֶץ.

לעומקו של מקרא פר' נח

ולעומקו של מקרא, רמז הפסוק, שבאלף השביעי, תהיה היונה לשון זכר, והוא רמז לגאולה אחרונה שאין אחריה גלות. וכעין שאמרו שיר חדש ולא שירה חדשה. שאחרי שירה יש עוד שירות, אבל אחרי שיר זכר אין אחרי שירות. וכן הוא לשון השל"ה הק' בספר תולדות אדם: שיר חדש הוא שיר הגאולה האחרונה.

***

וַיִּרַח ה' אֶת-רִיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֵּאמֶר
יְהוָה אֱלֹ-לֵבָו וְגו' (ח, כא)

ויש לשאול מדוע יאמר אל לבו ולא לנת. והרי מצינו שהיה מדבר עם נח.

ויש לומר כי את אשר יצטרך נח אכן ידבר עמו אלקים. אך לא יגלה אמרותיו הטהורות ומעשיו לעתיד לבא כי אם אל עבדיו הנביאים, כמו שנאמר באברהם המכסה אני מאברהם אשר אני עושה, (בראשית יח, יז) וכן אצל משה רבנו ושאר עבדיו הנביאים שבכל הדורות. לכן נאמר ויאמר ה' אל לבו וגו'.

וַיִּחַל וַיִּיחַל . פירש רש"י לשון הַמְתַּנֵּה. האחד לשון ויפעל והשני לשון ויתפעל. והוא לשון העושה עצמו. שלא היה בו כח יותר לחכות, והתיחל. עשה עצמו מיחל וממתין.

ולעומקו של מקרא יש לומר שירמוז בזה לטוף גלות המר הזה, לא להיות מקטני אמנה כנח, ולהתאזר עז ותעצומות לחכות לגאולתנו ופדות נפשנו וגם כי יתמהמה נחכה לו, וניחל לו בדרך של ויפעל.

וזה מה שכתוב (איוב לג כט) הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פְּעָמַיִם שְׁלִישׁ עִם גְּבַר עד בא משיח צדקנו בב"א. ובראותנו כי יתמו הימים, ואין בכוחנו להמתין, ניחל לו בדרך ההתפעל, בדרך של ויִיחַל.

***

טָרַף בַּפִּיהַ, פירש רש"י טָרַף בַּפִּיהַ, אומר אני שזכר היה, לכן קוראו פְּעָמַיִם לשון זכר ופְּעָמַיִם לשון נקבה, לפי שכל יונה שבמקרא לשון נקבה, וגו'.

לעומקו של מקרא פר' נח

ועוד מפרש המהרש"א, בתי גִּנְאֵי היינו האות ה"א הראשונה שבשם השם, ובתי בְּרָאֵי, היינו האות ה"א השניה שבשם השם.

והם הם הדברים. שהאות ה' הראשונה עדיין במסתרים כנאמר ויד על כס יה, שאין ה' שלם עד לעתיד לבא, כאשר תעלה גאוותן של ישראל, והה"א השניה היא כאשר השם שלם, ואין שמחה כמה בהעולמות. ולכן אמר לא אִסַּף לְקַלֵּל עוד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוּר הָאָדָם. וכוונתו בזה לאחרית הימים.

***

לֹא-אִסַּף לְקַלֵּל עוֹד אֶת-הָאָדָמָה בְּעִבּוּר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו וגו'. (ח, כא).

יש ליתן טעם מדוע יקלל את האדמה בעבור האדם, ומה השייכות של נתנת הטעם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו שלא יוסיף עוד לקללה.

ולעומקו של מקרא יתבאר, לפי פירושו של רש"י על הפסוק (בראשית לה, ח) וַתֵּמֶת דְּבָרָה מִיַּנְקַת

ועל דרך הצח יאמר מאי אל לב"ו. ר"ת אל לב בניו ועבדיו.

***

ויש ליתן טעם, מדוע יאמר פעמיים אל לבו. וַיִּתְעַצֵּב אֶל-לְבוֹ (בראשית ו, ו), וַיֹּאמֶר ה' אֶל לְבוֹ (ח, כא).

ובשימת לב, יש לומר שבתחילה אמר כביכול בעצב, וַיִּנְחָם ה' כִּי-עָשָׂה אֶת-הָאָדָם בְּאָרְץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל-לְבוֹ. והשני בשמחה. שנאמר וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַגְּיָחַת וגו'.

ולעומקו של מקרא יש לומר, כמובא בחגיגה, (ה): הא בבתי גואי הא בבתי בראי. מה שנאמר וַיִּתְעַצֵּב אֶל-לְבוֹ, העצב כביכול בחדרים הפנימיים, בבתי גִּנְאֵי, שנאמר בְּמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה-נַפְשִׁי מִפְּנֵי גְוָה (ירמיהו יג, יז), ואמר ר' שמואל בר נחמני מפני גאוותה של מלכות שמים, [שנשבתה משום דור המבול], והשמחה בבתי החיצוניים, בבתי בְּרָאֵי. ומפרש המהרש"א הם העמודים החיצוניים שעליהם עומד העולם. והיינו רִיחַ הַגְּיָחַת דהכא שהוא עמוד העבודה.

לעומקו של מקרא פר' נח

עד כאן במידת פורענות. ומידה טובה מרובה פי חמש מאות. שכן כתיב בצדיק, ישמח אביה ואמה ותגל יולדתה.

***

עוד בענין הנ"ל, אומרו, לא־אִסֶּף לְקַלֵּל עוֹד אֶת-הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו.

וְהוֹיֵן בָּהּ, מדוע כתב לא־אִסֶּף, חסר ו' וחסר י'.

ועל דרך הצח יש לומר כמו שאמרה רחל, אִסֶּף ה' את חרפתי. ועל דרך אל תקרי. אל תקרי אִסֶּף אלא אִסֶּף. כן כביכול אומרת האדמה: אִסֶּף ה' את חרפתי שלא יתלו את יצר הרע בי. אלא משעה שננער מבטן אמו. לכן כתיב לא־אִסֶּף, חסר ו' וחסר י'. שבוה סרו טענות האדם מן האדמה. כי אִסֶּף ה' את חרפתה.

ועל דרך זו יוטעמו דבריו של רבי יהושע בן לוי במסכת ברכות (יט, עמ'א') כל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים נופל בגיהנם. כלומר כל המספר בגנותם לאחר מיתתם.

רַבָּקָה וּתְקַבֵּר מִתַּחַת לְבֵית-אֵל תַּחַת הָאֵלֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אֵלֹן בְּקוֹת (על פי ב"ר פא, ה.):

נתבשר שם באֵבֶל שני, שהוגד לו על אמו שמתה. והעלימו את יום מותה, שלא יקללו הבריות כָּרֶס שִׁיצָא מִמֶּנּוּ עֲשׂוּ, אף הכתוב לא פרסמה.

הכא נמי, נתקללה האדמה בעבור האדם, כעין כָּרֶס שִׁיצָא מִמֶּנּוּ אדם שחטא, ועל ידי כך נתגלגל מוות לבריות.

ואשר על כן נכתב הטעם מדוע לא יקלל עוד את האדמה בעבור האדם, כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו, שמעתה גלוי לעין כל כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע משננער מבטן אמו, ולא משעה שננער מאדמתו.

ואם עד עתה נתקללה האדמה בעבור אדם הראשון שִׁיצָא מִמֶּנּוּ, מכאן ואילך לא יקללו עוד הבריות את האדמה בעבור האדם, כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו, משעה שננער מבטן אמו, ואם ירשע כְּעֲשׂוֹן, יקללו הבריות בטן אמו שִׁיצָא מִמֶּנּוּ, ולא את האדמה.

לעומקו של מקרא פר' נח

אם רְאִיתָ תִּלְמִיד חָכֵם שֶׁחָטָא בְּיוֹם אֶל
תְּהַרְהַר אַתְּרִיו בְּלִילָה, דְּנֹדְאֵי עֲשָׂה
תְּשׁוּבָה.

ואין לך לילה גדול מזה של יום
המוות שבו כל יציר נברא מחזיר
נשמתו בטהרה לאחר שעשה תשובה
בראותו את תהום הגיהנום אשר
תחתיו פעורה.

ואל תהרהר אחר מיטתו כי כבר אסף
ה' את חרפתו.

***

וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ וְאֶת-בְּנָיו
וַיֹּאמֶר לָהֶם פָּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-
הָאָרֶץ. (ט, א')

לית מילתא דלא רמיזא באורייתא.
כאן רמז הכתוב על התעצמות בני
ישראל במצרים, כנאמר וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד
וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם (שמות א, ז).

ובשימת לב יעוין שרבתה ברכת בני
ישראל על ברכת בני נח בברכה
ששית. שלנח נאמרו **חמש ברכות**
ולבני ישראל **שש ברכות**.

(ואמר מיטתו, שכביכול הולך ומלווה
את המיטה ומספר בגנותם).

ויש לעיין מדוע יכול בגיהנום. שהרי
במותם כבר אין להם יצר הרע,
וכביכול אסף ה' את חרפתם היא
חרפת היצר הרע. ומה לו לדבר על
יצרם הרע שאיננו כבר.

ועוד, שהרי אמר הקב"ה בראתי יצר
הרע בראתי לו תורה תבלין. וכל
המספר אחר מטתו של ת"ח, כלומר
בגנות יצרו, כאילו מספר בגנות תורתו
שהיתה תבלין ליצרו. ועל כן ראוי
ליפול בגיהנום.

ועוד, הרי אמרו (ברכות יט.) תנא
דבי ר' ישמעאל אם ראית תלמיד חכם
שעבר עבירה בלילה אל תהרהר
אחריו ביום שודאי עשה תשובה.

ובתיקונים (תיקוני הזהר תקונא
חמישאה דף קמא ע"ב) נדרש באופן
שונה, והחליפו היום עם הלילה,
שכנוהג שבעולם אדם עולה על יצועו
בלילה ועושה חשבון הנפש על יום
אתמול כי עבר:

לעומקו של מקרא פר' נח

וגו', ועי' דברי הרמב"ן שם: (דברים ב') ורבותינו (ב"ר שם) כלם אומרים כי קיני קנזי וקדמוני וגו' עתיד להנחילם להם [לישראל], ובהם נאמר ואם ירחיב ה' אלהיך את גבולך ונתן לך את כל הארץ אשר דבר לתת לאבותיך (להלן יט ח).

ועל דרך הצח, ירמזון אילין מליא לנבואת ישעיהו (ו,ג) וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש קדוש? הנה צבאות מלא כל הארץ כבודו. ונרמז ג' פעמים קדוש בר"ת ק'ק'ק', ואימתי תתקיים הנבואה במלואה בזמן שנחזה בג' פעמים ק' הלא הם כנ"ל קנזי קיני וקדמוני, ויתקיים אז הכתוב מלא כל הארץ כבודו, וזה שברך את נח וממנו הברכה לשם וממנו לאברהם יצחק ויעקב ומהם לכל בני ישראל, ומלאו את הארץ.

וכאומרו: מלאו את הארץ בנבואת ישעיהו מלא כל הארץ כבודו.

***

לבני נח נאמר פרו ורבו ומלאו את הארץ היינו חמש מלים. ועל בני ישראל נאמר פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד. הרי שש מלים. והם רמז לספירה הששית שהיא היסוד, שממנה ברכת הזורות.

ועוד, שבבני נח נאמר ומלאו את הארץ. ובבני ישראל ותמלא הארץ אתם. שלא רק הם מלאו את הארץ, אלא גם הארץ מלאה מהם. כאדם שממלאים את פיו עוד ועוד ואיננו רוה.

ומלאו את הארץ.

לעומקו של מקרא, ובדרך הרמז, יש לומר שכאן רמז הכתוב על לעתיד לבוא, ומלאו את הארץ, עת יהיו בארץ המובטחת, ויתמתחו גבולותיה כארץ הצבי ותמלא הארץ אותם, ואז יוסיפו עוד שלש ערי מקלט על הערים האלה, עת יפלו לפנינו גם הקיני הקנזי והקדמוני. וכדברי המדרש רבה (בראשית-סדר לך לך-פרשה מד).

ובשימת לב, קנזי הוא מעשו, קיני וקדמוני הוא מעמון ומואב, אכל לימות המשית יחזרו ויהיו לישראל

לעומקו של מקרא פר' נח

ולעומקו של מקרא נראה לפרש באופן שלישי, לעומקו של מקרא. שמוראכם וחתכם על החיות, מותנה במוראכם וחתכם מהקב"ה.

ומוראכם וחתכם מהקב"ה, על זה נאמר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שהיא בידכם.

ואשר על כן באומרו ומוראכם וחתכם בידכם נתנו, כוונתו כפולה. בידכם נתנו להיות מוראכם וחתכם כלפי שמים, וממילא בידכם נתנו גם מוראכם וחתכם על החיות וכו'.

וכאומרו: כפי יראת שמים שלכם, שנתנה בידכם, כן ינתנו בידכם מוראכם וחתכם על החיות והעופות ודגי הים.

***

ועל דרך הרמז תדרש הסמיכות של בידכם נתנו לדגי הים, כמין חומר.

ולומר: שדגי הים בתרגום הם נוני ימא. ונוני ימא מרמזים על הנוני"ם ההפוכים שבפרשת בהעלתך, לפני ואחרי פרשת ויהי בנסוע הארון. ושם

ומוראכם וחתכם יהיה על כל-חית הארץ ועל כל-עוף השמים בכל אשר תרמש האדמה ובכל-דגי הים בידכם נתנו. (ט, ב')

יש לעיין, לפשוטו של מקרא, לכאורה חסרה תיבה המקשרת את בידכם נתנו לכל הפסוק. ולכן אינו מובן מה היא הברכה אשר ברך אלקים את נח. האם הברכה היא ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו', או הברכה היא שבידכם נתנו כל חית הארץ.

ור' אברהם אבן עזרא פתר בשני אופנים. באופן האחד הוסיף את המילה כי. פי בידכם נתנו. ולפי זה תהיה בידכם נתנו נתינת טעם, לברכה ומוראכם וחתכם יהיה על כל החיות, כי החיות והעופות כולם ניתנו בידכם.

באופן השני פירש האבן עזרא שבידכם נתנו דבק עם ומוראכם. כלומר ומוראכם וחתכם בידכם נתנו על כל החיות וכו'. ולפי זה בידכם נתנו. הוא חלק מהברכה של ומוראכם וחתכם.

לעומקו של מקרא פר' נח

השפיכות דמים שהיתה אצל קין, לכן שינה לחיריק שהיא הקטנה שבנקודות. וכפי שאמרו חז"ל בכמה מקומות, לישנא מעליא נקט.

***

**שִׁפְףָ דָם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּף
כִּי בְּצַלְם אֱלֹקִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם
(ט, ו')**

**בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּף. פִּירֵשׁ"י בְּאָדָם
עַל פִּי עֵדִים. וְעַל דֶּרֶךְ הַצָּחָה, תַּרְמוֹז
הַמִּילָה בְּ אָדָם עַל שְׁנֵי עֵדִים. שֶׁהֵם
שְׁנֵי בְנֵי אָדָם. ב' אָדָם.**

**וְעוֹד תַּרְמוֹז הַמִּילָה בְּאָדָם עַל כֵּךְ
שֶׁאֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל. שֶׁאֵם תִּצְרַף
שְׁנֵי בִ"ד שֶׁל כ"ג הָרִי בִ"ד שֶׁל
מ"ו, וְאֵין בִּ"ד שָׁקוּל, וּבִתְּסוּפֵת שֶׁל
דִּין אֶחָד הוּא בִ"ד שֶׁל מ"ז, גִּימַטְרִיָּה
בְּאָדָם"ם.**

***

נדרשים הנוני"ם להפסיק בין פורענות לפורענות. **וכפירוש רש"י שם:** עשה לו סימניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו, ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורענות לפורענות וכו'. כדאיתא בכל כתבי הקדש (שבת קטז).

לומר לך, שאם ישמרו את התורה, בְּיָדְכֶם נִתְּנָה. שכל הבריאיה כולה ניתנת בידי עמלי התורה. (וכאוה"ח הק' עה"פ וישב הים לאיתנו, פר' בשלח).

**וְעוֹד רִמְזוּ הַכְּתוּב שֶׁבְּיָדְכֶם נִתְּנָה
לְלַמּוֹד כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה. לְכֵן נִסְמַךְ
לְנוּנֵי יָמָא. הֵם הַדְּגִים הַצּוֹלְלִים
בְּמַעְמְקֵי יַם הַתּוֹרָה, מֵהַתְּנָאִים
וְאִמּוֹרָאִים וְעַד אַחֲרוֹן הַתְּלַמִּידִים.**

***

**וְאֵךְ אֶת דְּמָכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם אֶדְרֹשׁ
(ה, ט')**

יש לעיין מדוע שינה הכתוב מכל המקראות כולם לומר **דְּמָכֶם** בחיריק ולא דמכם בפתח. **ושמא יש** לומר שלא רצה הכתוב **לפתוח פתח** לבעל דבר לומר דמכם **בפתח**, שלא להחזיר

לעומקו של מקרא פר' נח

ועוד אפשר לומר שהוא נתינת טעם למדה כנגד מדה האמורה לעיל. ומדה כנגד מדה תפעל עתים לזכות במידת הרחמים, ועתים לחובה במידת הדין הנקראת אלקים. הרוצה פגם כביכול בצלם אלקים של חבירו, תבוא מידת הדין של צלם אלקים ותתבע את עלבוננו. ואף כי לא יהיו עדים, הרי בידי שמים מסור הדבר. וכן"ל.

***

ועוד י"ל על דרך הצח, בפירוש בצלם.

צ כנגד שמשביעים אותו ביצירתו תהיה צדיק ואל תהיה רשע. ל כנגד לימודו, מה שהקב"ה מלמדו תורה במעי אמו. מ כנגד ארבעים יום של יצירת הולד. ורוצה זה פגם בכל מעשה היצירה האלו. והשחית הצל"ם, על כן יפרע אלקים ממנו במידת הדין. פי בצל"ם אלקים עשה את-האדם.

***

פי בצלם אלהים עשה את-האדם.
(ט,ו')

שפך דם האדם באדם דמו ישפך.
(ט,ו')

יש לשאול, מדוע יכתוב הפסוק דבר שאינו כפשוטו. והרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו.

ולעומקו של מקרא, ירמוז הפסוק לכלל של מידה כנגד מידה. וכפי שאמרו במסכת סנהדרין (לז:): דין ארבע מיתות לא בטלו מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או היה דורסתו וכו'.

***

פי בצלם אלהים עשה את-האדם
(ט,ו')

פי בצלם. היא לכאורה נתינת טעם מדוע יומת על פי עדים חיים [ולא עדויות של עצמים דוממים] ועל פי דינים. ויש להבין נתינת טעם זו.

ושמא יש לומר, שהרוצה פגם כביכול בצלם אלקים, לכן יומת על פי העדים שהם בצלם אלקים, לפני השופטים הנקראים אלהים.

לעומקו של מקרא פר' נח

הַיּוֹם הַזֶּה יְהו"ה [דברים כו, זט]
 כמובא בתיקוני הזהר הק'. כיצד: ואני
 הנני ר"ת ו"ה ובמילה הננ"י ה'
 בתחילה וי' בסוף. והיינו והה"י.

***

**וְהִיְתָה הַקִּשְׁתַּת בְּעֵינֵי וְרֵאִיתִיהָ לְזָכְרָה
 בְּרִית עוֹלָם.** (זט, ט).

יש ליתן את הדעת מאי וְרֵאִיתִיהָ,
 והלא הוא עשאה. אלא אל תקרי
 ראיתיה אלא הִרְאָתִיהָ. הראתיה
 לבריות. ומה שאמר בלשון וראיתיה
 לשבר את האזן.

ועוד י"ל, וְרֵאִיתִיהָ כמו וירא אלקים
 כי טוב. כבר מאז
 בריאת העולם רֵאִיתִיהָ להיות אות
 הברית לסימן טוב.

***

**וְהָיָה בְּעֵינֵי עֵנֹן עַל-הָאָרֶץ
 וְנִרְאָתָה הַקִּשְׁתַּת בְּעֵינֵי (ט, זד')**

כאן הודיע הכתוב שאין לתת טעם
 טבעי לתכונת הקשת הגם שתבוא בעת
 יהיו שמש ומים יחדיו, לא זאת הקשת

יש ליתן טעם מדוע כאן נאמר
 בְּצִלְמֵם אֱלֹקִים עֲשֵׂה ולעיל בפרק א
 פסוק כז' נאמר בְּצִלְמֵם אֱלֹקִים בְּרָא.

ולעומקו של מקרא יש לומר חילק
 הכתוב עשייה לגוף ובריאה לנשמה.

וכאן שהרוצח פגע בגופו, נאמר פִּי
 בְּצִלְמֵם אֱלֹקִים עֲשֵׂה אֶת הָאָדָם. ולעיל
 במעשה הבריאה נאמר בְּצִלְמֵם אֱלֹקִים
 בְּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָא אֹתָם. נאמר
 אֹתוֹ ונאמר אֹתָם. שהמחבר ביניהם,
 בין איש ואשתו, הם שרש נשמה
 אחד שיש להם. ובזה הם שונים
 משאר החיות והבהמות. ואשר על כן
 נאמר במעשה הבריאה בְּצִלְמֵם אֱלֹקִים
 בְּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָא אֹתָם.

שכל אחד ונשמתו הוא, לכן נאמר
 בְּרָא אֹתוֹ ושניהם יחד ושרש נשמתם
 אחד. לכן נאמר בְּרָא אֹתָם.

***

**וְאָנֹכִי הִנְנִי מְקִימֵם אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם
 וְאֶת-זִרְעֵכֶם אֲחִירִיכֶם (ט, ט').**

וְאָנֹכִי הִנְנִי. כאן רמז לשם השולט
 בחדש חשון והה"י היוצא מר"ת וְדָבַשׁ

לעומקו של מקרא פר' נח

בסופי תיבות: וַיֵּרָאוּ אֶת־הָאֱלֹהִים וַיִּזְכְּרוּ
פְּרָעָה.

***

וְהִזְתָּה הַקִּשְׁתַּת בְּעֵנֶן וַיֵּרָאִיתִיהָ לְזִכְרִי
בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל-
נֶפֶשׁ חַיָּה כָּל-בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל-
הָאָרֶץ (ט, טז)

כאן רמז הכתוב על מלכויות, זכרונות
ושופרות.

לְזִכְרִי הֵינּוּ זְכוּרוֹת.

קִשְׁתַּת הֵינּוּ שׁוֹפְרוֹת. והוא ר"ת קול
של תרועה.
בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל-נֶפֶשׁ חַיָּה אלו
מלכויות.

ועוד על דרך הרמז, קש"ת, בראשי
תיבות קשר של תפילין, קבלתה של
תורה. קידוש של שבת. שבזכות כל
אלו מתקיים העולם. כפי שבאה הקשת
להודיע לעולם.

***

של אות הברית. כי קשת אות הברית
תבוא ברצונו. לכן אמר בְּעֵנֶי עֵנֶן.

לומר לך שאין כאן תופעת טבע חוץ
מרצון ה'. אלא גילוי שכינה יש כאן,
ואשר על כן אמרו (ש"ע סימן רכ"ט)
לא להתבונן בקשת יתר על המידה
אלא רק לראותה כדי ברכה.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הרמז
יֵאמֶר: בְּעֵנֶי מלשון לְהַעֲנוֹת
לתפילותיכם. כשארצה לְעֲנוֹת
לתפילותיכם, אראיכם הקשת בענן.
ויהיה עֵנֶן מלשון עֲנָנוּ.

ויהיה נרמז בדברי יעקב אבינו
שאמר (בראשית מח, כב') וְאֲנִי נִתְתִּי
לְךָ שָׁכֶם אֶחָד עַל-אֶחָד אֲשֶׁר לְקַחְתִּי
מִיַּד הָאֲמָרִי בְּחָרְבִי וּבְקִשְׁתִּי. ותרגם
אונקלוס שם מלשון בְּקִשְׁתִּי: בְּצִלוֹתִי
וּבְבָעוֹתִי.

ועוד יהיה נרמז על דרך הסוד,
במה שאמר וְהָיָה. וְהָיָה בְּעֵנֶי עֵנֶן,
שהוא לשון הוי"ה, מידת הרחמים
העונה בעת רצון. הוא שם ה' השולט
בחדש תשרי חדש הרחמים והסליחות,
היוצא מן הפסוק (בראשית יב, ט')

לעומקו של מקרא פר' נח

מתעסק **בחולין**. לכן נחשב לו שהיה הראשון שהחל להחיל חולין בעולם. ולעומתו אברהם שהיה הראשון לקדש שם שמים לעין כל.

***

וַיִּשְׁתֶּה מִן-הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלָה. (ט, כא')

לית מילתא דלא רמיזי באורייתא. **לעומקו של מקרא**, ירמזון אֵילִין מְלִיא לנס פורים שנתברכו בו בני ישראל מתוך קלקולו של אחשורוש ביין. כיצד:

וַיִּשְׁתֶּה אותיות **וַשְׁתִּי**.

מִן-הַיַּיִן אותיות **הַמֶּן**.

וַיִּשְׁכַּר רמז **לאחשורוש**.

וַיִּתְגַּל רמז **למגילה**

וכן רמז **למרדכי**

אשר **הגלה** עם הגולה.

וכאומר, כשם שנתברך שם, שמצאצאיו בני ישראל, מקלקולו של **נח** ביין, כן נתברכו ישראל מקלקולו של **אחשורוש** ביין.

***

וַיְחַל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַע כָּרֶם (ט, כ') ויחל לשון חולין התחלה. ולשון לחול. כמו ברכות יחולו על ראשו.

ורצה לומר בזה שהתחיל עניני החולין בעולם, וְהִתְחִלָּה הַחֹל על הקדש.

וממנו למדו דור הפלגה שנאמר (יא, ו') **וְזֶה הַתְּלָם לַעֲשׂוֹת**. וההבדל בין דור הפלגה לנח שנח היה הראשון להתחיל חולין כ**יחיד**. ודור הפלגה היו הראשונים להתחיל חולין **ברבים**.

וכי תימא והרי היו דורות קודמים לנח שנאמר בהם (בראשית ד, כו') **וַיִּלְשֹׁת גַּם-הוּא גֵלֶד-בֶּן וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אֲנוּשׁ אֶז הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהוָה, ופירש רש"י אז הוחל לשון חולין, לקרא את שמות האדם ואת שמות העצבים בשמו של הקב"ה, לעשותן אלילים ולקרותן אלהות:**

יש לומר ההבדל שהדורות שנאמר בהם אֶז הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהוָה, היו יחידים שנודעו ברשעותם. אבל נח היה כביכול איש סודו של הקב"ה. והיה הוא הנקרא איש צדיק תמים

לעומקו של מקרא פר' נח

יהיה מסתכל בהם בעת הברכה,
כתרגום יונתן בן עוזיאל.

ואונקלוס תרגם **בחויץ** בְּשׁוּקָא. וירמוז ליוסף הצדיק שהשאיר בגדו בידה של אשת פוטיפר וינס ויצא **החוצה**, ותרגם אונקלוס גם כאן בְּשׁוּקָא. שמתוך שמר על מצות הציצית, שמרה היא עליו שינוס החוצה, לשוק ולא יחטא לאלקים. ובמדרש **פליאה** מובא שהציצית היא בגדי החמודות שלקח מעשו שלקח מנמרוד שלקח מאדם הראשון, היא הנקראת כתנות **אור** באל"ף, כפי שכתב ר' מאיר בתורתו. ויעקב לבשם בעת אשר קבל ברכת אביו יצחק. ונתנה ליוסף.

וְרָאָה מה בין יוסף לְחָם. יוסף יצא השוקא לפני העבירה, וינס מפניה. וחם יצא השוקא אחרי העבירה באביו, כמתגאה במעשיו. ואשר על כן נתקללו כנען וחם, ולעומתם שם ויפת נתברכו.

ועוד יש ליתן טעם מדוע יתקלל כנען. והרי אביו חם עשה מה שעשה ולא הוא. ורש"י פירש בשם רבותינו מהמדרש רבה כנען **ראה** והגיד לאביו לכך הוזכר על הדבר ונתקלל.

וַיֵּרָא חָם אָבִי כְנַעַן אֶת עֶרְוַת אָבִיו וַיַּגִּד לְשְׁנֵי אֶחָיו בַּחוּץ (ט, כב')

יש ליתן טעם לאומרם **בחויץ**. וכי מה לי היכן היו. **ופירש הרמב"ן** והנה החטא שראה חם ערות אביו ולא נהג בו כבוד שהיה ראוי לו לכסות ערותו ולכסות קלונו שלא יגידנו גם לאחיו והוא הגיד הדבר לשני אחיו בפני רבים להלעיג עליו וזה טעם "בחויץ" וכן תרגם אונקלוס "בשוקא" וטעם וידע את אשר "עשה לו" שגלה חרפתו לרבים. **עכ"ל**.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הצח, יש לומר שתרמוז הפרשה לתוקף **מצות הציצית**. שלכן ציינו הבורא ית' **וְרָאָתֶם אוֹתוֹ**, לתקן כל רְאִיּוֹת האסורות. ושם שנזהר ביותר לכסות אביו בכבוד ונמנע ביותר מלראות בקלקלתו, בזה זכה כפירוש רש"י לכיסוי של כבוד, וזכו בניו **לטלית של ציצית**. וכמבואר לקמן.

ולכן הדגיש הכתוב לשני אֶחָיו בַּחוּץ. רמז למצות הציצית שתכליתה להיות בחויץ. לקיים **וְרָאָתֶם אוֹתוֹ**. וגם **להסוברים שיש להסתיר את החוטים** על פי הסוד, על כל פנים

לעומקו של מקרא פר' נח

היוצא איפוא, שמצות טלית ניתנה לבני שם. ואברהם אבינו נבחר מכל צאצאי שם להיות זוכה לו ולבניו **בטלית מצויצת.**

***

וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא אֲתָן לְגוֹג מְקוֹם שֵׁם קָבֵר בְּיִשְׂרָאֵל וְגו' וְקָבְרוּ שָׁם אֶת גּוֹג וְאֶת כָּל הַמּוֹנֵה וְקָרְאוּ גֵיא הַמּוֹן גּוֹג: וְקָבְרוּם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמַעַן טַהַר אֶת הָאָרֶץ שֶׁבָעָה חֲדָשִׁים. (יחזקאל, לט, יב)

ויש להבין על מה ולמה נצטוו בני ישראל לקבור את גוג שבעה חדשים. ואם תאמר כדי לטהר את הארץ, מדוע יהיה מוטל דוקא על ישראל. והרי בימי גוג ומגוג יהיו הכל לעבדים לישראל.

ויש לומר שמזמן נח כבר נצטוו על הדבר, כפי שמביא רש"י בפירושו עה"ת. **והיא תכנית של קורא הדורות מראש.** אשר בעת השתכר נח ונתגלה קלונו, באו שם ויפת להציל כבודו של אביהם, שנתבזה על ידי חם אחיהם. ושם נאמר: **וַיִּקַּח שָׁם וַיִּפֹּת אֶת-הַשְּׁמַלְה וַיְשִׁימוּ עַל-שָׁכְם שְׁנֵיהֶם וַיִּלְכוּ אֶחְזָרָיִת וַיִּכְסּוּ אֶת עֵרֹת**

ושמא יש לומר שכנען לא נמנע מלראות את זקנו בקלקלתו, ולכן נתקלל. **ויש לשאול,** והרי מעשה חם באביו חמור יותר, אלא קללת הבן כמוה קללת האב, ובקללתו כלל קללת שניהם.

***

וַיִּקַּח שָׁם וַיִּפֹּת אֶת-הַשְּׁמַלְה וַיְשִׁימוּ עַל-שָׁכְם שְׁנֵיהֶם (ט, כג)

מפרש רש"י במקום: פרק ט' פס' י"ח: **ויקח שם ויפת.** ויקחו אין כתיב כאן אלא **וַיִּקַּח,** לימד ("ר' לו', ו.) על **שם** שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית. (ומפורש באריכות בגליון לסוכות בענין גוג ומגוג).

ועדין יש לשאול, והרי בנים רבים היו לשם, ומנין שיזכו לטלית דוקא מבני אברהם, **אלא יובן** על פי המדרש רבה, (בראשית, פרשיה מג, ט') שכאשר אמר אברהם למלך סדום (בראשית יד, כג) **אִם-מְחוּט וְעֵד שָׂרוּף-נֵעַל** אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אֲמַרְתָּ אִם מְחוּט, חָיִה שְׂאֵנִי נוֹתֵן לְבָנָיָה מְצוֹת צִיצִית.

לעומקו של מקרא פר' נח

כבוד בתפילה היא הטלית של ציצית, וגוג ומגוג מצאצאיו של יפת יזכו לקבורה.

ועל כך יש לשאול, והרי יש לפניו יתברך דרכים רבות לזכות את ברואיו. ומדוע יבחר ליפת דוקא לזכותו **במותו,** ולא בחייו. **ויש לומר,** על דרך מה שהכתיב בתורה **וחי בהם. שהמצוות נתנו לחיות בהם.** ושם נתאמץ במצות **כיבוד אב,** שניתנה גם לגויים. ולכן זכה **בחייו** לטלית נאה לבני בניו, הם עם בני אברהם. ויפת שנתאמץ **פחות** במצוה **יזכה במותו** בלבד **לכיסוי של כבוד** והוא להיקבר, שתכסוהו האדמה ולא יהיה למאכל עוף השמים.

ועדין יש לשאול, והרי בנים רבים היו לשם, וממנו עממים רבים, ומנין שיזכו לטלית דוקא בני אברהם, **אלא יש לומר** על פי המדרש רבה, (בראשית, פרשיה מג, ט') שכאשר אמר אברהם למלך סדום (בראשית יד, כג') **אם-מחוטל ועד שרוף-נעל ואם-אקח מכל-אשר-לך ולא תאמר אני העשרתי את-אברם** אמר רבי אבא בר ממל אמר לו הקדוש ברוך הוא את אמת אמתך אם מחוט, **תניף שאני**

אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראוי.

מפרש רש"י במקום: פרק ט' פס' י"ח: ויקח שם ויפת. אין כתיב ויקחו אלא ויקח, לימד (ב"ר לו, ו.) על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית, **ויפת זכה לקבורה לבניו, שנאמר אתן לגוג מקום שם קבר** (יחזקאל לט, יא.).

יוצא איפוא ששם ויפת זכו במידה כנגד מידה **לכיסוי של כבוד.** הם כיסוהו בכיסוי של כבוד שלא יתבזה, לכן יזכו **לכיסוי של כבוד.** שם, יזכו בניו לטלית של ציצית, ויפת יזכה שיכסו את גוג ומגוג בניו בעפר, לאחר מלחמת **גוג ומגוג,** ולא יהיה למאכל עוף השמים.

ורש"י נתן טעם מדוע שפר חלקו של שם, יותר מיפת. שהרי שניהם נתאמצו במצוה. אלא ששם **נתאמץ יותר.** שנאמר **ויקח שם ויפת את-השמןלה,** פרסם הכתוב את שם לפני יפת. ועוד שכתוב **ויקח** ולא ויקחו. כלומר שהאחד נתאמץ יותר ואיזה הוא זה שם שכתוב ראשונה. **ויקח שם.** לכן מבני בניו של שם יזכו **לכיסוי של**

לעומקו של מקרא פר' נח

ראוי שיהיו ענני כבוד על ידו. וכל היקר הזה על ידי התאמצות במצות כיבוד אב, שהיא דוגמא לכיבוד אבינו שבשמים. ויפת שלא נתאמץ במצוה זכה לכיסוי הקבר. ויש לומר שלכן קוראים את קבורת גוג בסוכות. שעל ידי כך מתבררת מתנת קורא הדורות מראש לבני בניהם של שם ואברהם, בעודנו יושבים תחת צילא דמהימנותא היא כיסוי כבוד זכר לענני הכבוד. ולכן נקראת סוכה כך, מלשון כיסוי.

וחז"ל רמזו לזה במסכת ברכות, (דף י' עמ"א) למה נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג שאם יאמר לך אדם כלום יש עבד שמורד ברבו [והכוונה לגוג ומגוג שבא למרוד בהקב"ה] אף אתה אמור לו כלום יש בן שמורד באביו, אלא הוה [שכך היה עם אבשלום שמרד באביו] הכא נמי הוה כלומר כך יהיה בגוג שמרד ברבו.

כאן גילה הכתוב, על ידי אבשלום, שכל מה שגוג מורד ברבו כבר נמצא בשרשים של זלזול בכיבוד אב על ידי יפת מאבותיו. ושמו מוכיח עליו, אב-שלום. שאם בן יכבד אב ועבד אדוניו, אזי שלום יהיה לו. ודוד המלך ראה

נותן לבניו מצות ציצית, היך מה דאף אָמר (במדבר טו, לח): ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת, ומתרגמין חוטא דתכלתא.

היוצא איפוא, שמצות טלית ניתנה לבני שם. ועדין איני יודע כביכול מי יקבלנה. וכאשר בא אברהם ואמר אם אקח מחוט וגו' ולא תאמר אני העשרתי את אברם, נבחר אברהם אבינו מכל צאצאי שם להיות זוכים בטלית עם ציצית.

ודייקא נמי ברש"י כדלעיל, על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית. והיינו, שעל ידי שם זכו לטלית בלבד. והיא של ציצית, אבל עדין ללא ציצית. ובציצית עצמה זכו רק בבא אברהם, ובזכות שאמר אם אקח מחוט וגו', זכו בזכותו לפתיל תכלת הוא הציצית להיות על הטלית שניתנה להם על ידי שם.

ולעומקו של מקרא יש לומר, שבזכות הכיסוי כבוד של הציצית, וציצית דומה לרקיע, זכו אחרי כן כל עם ישראל על ידי אהרון גם לכיסוי כבוד של ענני כבוד. כי אהרון הכהן נתכהן בבגדי כבוד, של כהונה, ולכן

לעומקו של מקרא פר' נח

ושמא יש לומר, וְזֶה הַכוּוּנָה לְנַח שְׁנֵאמַר בּוּ זֶה יִנְחַמְנוּ. הַחֶלֶם שֶׁלִּמְדוּ כּוֹלֵם מִנַּח שְׁנֵאמַר בּוּ וַיִּחַל גַּת אִישׁ הָאָדָמָה וַיִּטַּע כְּרָם (ט, כ') ופירש"י שם עֲשֵׂה עֲצֻמוֹ חוֹלִין. וְהִתְחִילוּ כּוֹלֵם לַעֲשׂוֹת חוֹלִין בְּעוֹלָם כְּמוֹהוּ.

ועוד יש לומר כאן למדה התורה כלל גדול בהשגחת השם בעולם בענין הכל צפוי והרשות נתונה. שאע"פ שהכל צפוי, עדין הרשות נתונה לאדם. אבל רק להתחיל את המעשה. כי סופם של המעשים מי יִשׁוּרֵם, אלא רק הקב"ה יודע תעלומות.

וזה שסיים הפסוק וְעַתָּה לֹא-יִבְצָר מִקֶּדֶם כֹּל אֲשֶׁר יִזְמֶוּ לַעֲשׂוֹת. ופירש"י בתמיהה, יבצר לשון מניעה. וכאומרו, האם יחשבו שאין מונע מהם והרי ההשגחה המניעה את כל העולמות, היא תמנע מהם.

ועל דרך הצח, אפשר לומר לא יִבְצָר מִקֶּדֶם גם בניחותא. שכל קלקולם כקלקולו של נח בא מן היין, ועתה לא יִבְצָר מהם בציר הענבים לעשות מהם יין לקלקול. וזה שפירש"י (ט, כ') שהיה לו לעסוק תחילה בנטיעה אחרת.

לתקן את הדבר הזה משרשו לכן אמר בני אבשלום בני בני וגו' שמונה פעמים, להעלותו ולהחזירו לשרשו. ואמרו בגמ' (סוטה י' עמ"ב) שבע פעמים להוציאו מגיהנום, ופעם שמינית י"א להביאו לעולם הבא. כלומר להחזירו לשרשו. ויש לומר שעל ידי תפילת דוד המלך, החזירו לשרשו של אברהם אבינו שאמר ליצחק הנני בני, ונאמר גם שם בני, בנו, שבע פעמים.

ולעומקו של מקרא יש לומר, שלכן נצטוו ישראל לקבור את גוג שבעה חדשים. שעל ידי התאמצות בקבורתם, שבעה חדשים, מעלים גם הם שבע פעמים את מצות כיבוד אב.

***

וַיֹּאמֶר ה' הֵן עַם אָחָד וְשָׂפָה אֶחָת לְכָלָם וְזֶה הַחֶלֶם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא יִבְצָר מִקֶּדֶם כֹּל אֲשֶׁר יִזְמֶוּ לַעֲשׂוֹת (י, ו')

וְזֶה הַחֶלֶם לַעֲשׂוֹת. יש ליתן טעם מאי וְזֶה ומאי הַחֶלֶם.

לעומקו של מקרא פר' נח

להפטרת נח

לפשוטן של דברים נקשרה ההפטרה לפרשה ע"י הפסוק (ישעיהו נד, ט') **פִּי מִי נִחַ זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְרַי מִי נִחַ עוֹד עַל הָאָרֶץ וּגו'.**

ולעומקו של מקרא, יקשור תחילת ההפטרה לסיום הפרשה. שנאמר וַתְּהִי שְׁנֵי עֶקְרָה אֵין לָהּ וְלֶדָּה (יא, ל') ותחילת ההפטרה היא רְנִי עֶקְרָה לֹא יִלְדָּה פְּצָחִי רְגָה וַצִּהְלִי וּגו' (ישעיהו נד, א').

וזוה שמובא במדרש רבה, אָמַר רַבִּי לְוֵי בְּכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר אֵין לָהּ, הָיָה לָהּ. [כלומר בסופה היה לה]. וַתְּהִי שְׁרָה עֶקְרָה אֵין לָהּ וְלֶדָּה, [ובסופה] הָיָה לָהּ, וְה' פָּקַד אֶת שְׁרָה. זה שנאמר רְנִי עֶקְרָה לֹא יִלְדָּה פְּצָחִי רְגָה וַצִּהְלִי וּגו'.

ומסיים המדרש, צִיּוֹן הִיא דֹרֵשׁ אֵין לָהּ, וַתְּהִי לָהּ (ישעיה נט, כ): **וּבֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל, (ישעיה נד, א) רְנִי עֶקְרָה לֹא יִלְדָּה פְּצָחִי רְגָה וַצִּהְלִי לֹא-תִלְדָּה כִּי-רַבִּים בְּנֵי-שׁוֹמְמָה וּגו' אָמַר ה'.**

וכאומרו: ההתעוררות של אברהם ושרה ללכת ארצה כנען ממנה תוצאות חיים על ידי קורא הדורות מראש לעורר דרישת ציון וירושלים עת ובא לציון גואל בב"א.

והַיִּנּוֹן פָּה, מאי נטיעה אחרת. מובא במדרש ב"ר נטיעה שאין עמה תקלה, כגון עץ הזית, שלא נשטף במבול.

ולעומקו של מקרא יש לומר מאי נטיעה שאין עמה תקלה, נטיעת עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר. וכן נטיעת האמונה, לספר בשבחי ה' והשגחתו אשר הנהיג את התיבה, וכו'. שהיא נטיעה שאין עמה תקלה.

***

וַיָּמַת תָּרַח בְּחָרָן. (יא, לב)

פירש רש"י בְּחָרָן הַנּוֹ"ן הַפּוּכָה, לומר לך עד אברם חרון אף של מקום. ובמסורה לאחת השיטות,

כ

כשרגל הנון לא באמצע ראשה אלא כאילו התרחקה שמאלה והראש נוטה ימינה. ועל דרך הצת: הגבורה והדינים המרומזים בשמאל התרחקו, וראש הנון נוטה ימינה לכיוון קו החסד, ומרמז על אברהם עמוד החסד הממשיך לעולם חסדיו של מקום.

***

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות
לטל': 052-7675895
גור-אריה צור
מודיעין עילית.
ניתן להצטרף לתפוצת מייל
דוא"ל: leshem895@gmail.com

